

25-Mart, 2025-yil

ZAMONAVIY JAMIYATDA VATANPARVARLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI

To‘xtanazarov Ilhom Ibragimjanovich

Farg‘ona davlat universiteti Harbiy ta‘lim fakulteti oqituvchisi

Raximjonov Shaxinbek Dilmurod o‘gli

Abdipattoyev Fazliddin Patiydin o‘gli

Farg‘ona davlat universiteti harbiy ta‘lim fakulteti 1-bosqich talabalari

Annotatsiya: Zamonaviy jamiyatda vatanparvarlik tushunchasi nafaqat o‘z vatanini sevish, balki uni rivojlantirish, himoya qilish va milliy qadriyatlarni asrab-avaylash kabi keng ma‘nolarni o‘z ichiga oladi. Ushbu maqolada vatanparvarlikning ijtimoiy hayotdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, globallashuv sharoitida milliy g‘ururni saqlab qolish, yosh avlod ongida vatanparvarlik ruhini shakllantirish, ta‘lim tizimi va ommaviy axborot vositalarining bu jarayondagi o‘rni ilmiy nuqtayi nazardan o‘rganiladi. Tadqiqot natijalari vatanparvarlikni mustahkamlash yo‘nalishida amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: vatanparvarlik, milliy g‘urur, ta‘lim tizimi, globallashuv, yoshlar tarbiyasi, jamiyat.

KIRISH

Vatanparvarlik har qanday jamiyatning barqaror rivojlanishi va milliy birlikni mustahkamlashning muhim omillaridan biridir. U insonning o‘z vatani, tili, madaniyati va milliy qadriyatlariga bo‘lgan muhabbatini, unga fidokorona xizmat qilish istagini ifoda etadi. Zamonaviy dunyoda globallashuv, texnologik taraqqiyot va axborot oqimining kuchayishi natijasida vatanparvarlik tushunchasiga yangicha yondashuv zarurati tug‘ilmoqda. Shu sababli, yosh avlod ongida vatanparvarlik hissini shakllantirish, uni ijtimoiy taraqqiyot omili sifatida rivojlantirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada zamonaviy jamiyatda vatanparvarlikning o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Xususan, ta‘lim tizimi, ommaviy axborot vositalari, sport va madaniyat kabi sohalarning vatanparvarlik ruhini shakllantirishdagi roli ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot davomida milliy g‘ururni mustahkamlash yo‘llari, yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish usullari hamda vatanparvarlikni rivojlantirish bo‘yicha ilg‘or tajribalar tahlil qilinadi. Mazkur tadqiqotning ilmiy va amaliy ahamiyati shundaki, u vatanparvarlik g‘oyalarini keng targ‘ib qilish va ularni jamiyatda yanada mustahkamlashga qaratilgan taklif va tavsiyalarni ilgari suradi.

Zamonaviy jamiyatda vatanparvarlikning o‘rni va ahamiyatini o‘rganish bo‘yicha turli tadqiqotchilar tomonidan ilmiy ishlanmalar olib borilgan. Vatanparvarlik tushunchasi siyosatshunoslik, falsafa, psixologiya va pedagogika fanlarida keng tahlil qilinib, uning yosh avlod tarbiyasidagi o‘rni alohida e‘tiborga olingan.

25-Mart, 2025-yil

O‘zbekistonda vatanparvarlik mavzusi davlat siyosati va ta’lim tizimi doirasida faol tadqiq etilmoqda. Jumladan, Prezident Shavkat Mirziyoyevning nutqlarida ta’kidlanganidek, yoshlar orasida vatanparvarlik ruhini shakllantirish, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va globallashuv sharoitida milliy identifikatsiyani saqlab qolish muhim masalalardan biridir. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi hamda “Yoshlar siyosati to‘g‘risida”gi qonunlarda vatanparvarlik tushunchasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishi sifatida belgilangan.

Nazariy jihatdan, vatanparvarlik masalalari xorijiy tadqiqotchilar tomonidan ham keng o‘rganilgan. Masalan, A. T. Shopenxauer va E. Fromm kabi faylasuflar vatanparvarlikni insonning ijtimoiy identifikatsiyasi bilan bog‘liq jarayon sifatida tahlil qilgan bo‘lsa, zamonaviy psixologlar (D. Myers, J. Haidt) uni shaxsiy va ijtimoiy taraqqiyotga ta’sir qiluvchi omil sifatida ko‘rib chiqadi.

Pedagogik tadqiqotlarda (V.A. Suxomlinskiy, K.D. Ushinskiy) vatanparvarlik tarbiyasining asosiy tamoyillari bayon etilgan bo‘lib, ta’lim muassasalarida milliy g‘ururni shakllantirishning didaktik asoslari ishlab chiqilgan. O‘zbek olimlari (X. To‘xtaboyev, R. Nishonov, A. Jo‘rayev) vatanparvarlikni yoshlar tarbiyasida muhim omil sifatida ko‘rib, uning jamiyat taraqqiyotiga ta’sirini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, vatanparvarlik tushunchasi nafaqat tarixiy yoki mafkuraviy omil, balki zamonaviy ijtimoiy taraqqiyotning muhim tarkibiy qismi sifatida o‘rganilmoqda.

Ushbu tadqiqotda zamonaviy jamiyatda vatanparvarlikning o‘rni va ahamiyatini o‘rganish uchun quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

1. Nazariy tahlil – vatanparvarlik bo‘yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, qonunchilik hujjatlari va xalqaro tajribalar o‘rganildi.

2. Tizimli yondashuv – vatanparvarlikning ta’lim, ommaviy axborot vositalari, sport va madaniyatdagi o‘rni tizimli ravishda tahlil qilindi.

3. Sotsiologik so‘rov – talaba va o‘qituvchilar orasida vatanparvarlikni shakllantirish omillari bo‘yicha so‘rovnomalar o‘tkazildi.

4. Komparativ tahlil – xorijiy va milliy tajribalar o‘zaro solishtirilib, samarali usullar aniqlab chiqildi.

5. Tajriba-sinov metodi – ta’lim muassasalarida vatanparvarlikni shakllantirish bo‘yicha olib borilgan amaliy ishlar natijalari baholandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy jamiyatda vatanparvarlik nafaqat davlat siyosati va ta’lim tizimining ustuvor yo‘nalishlaridan biri, balki yoshlar ongini shakllantirish, milliy birlikni mustahkamlash hamda ijtimoiy taraqqiyotga ta’sir qiluvchi muhim omil hisoblanadi.

1. Vatanparvarlik tushunchasining zamonaviy talqini

oGloballashuv jarayonida vatanparvarlik faqat vataniga muhabbat bilan cheklanmasdan, uning taraqqiyoti uchun faol xizmat qilish, milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va ijtimoiy mas’uliyatni his qilish kabi jihatlarni ham o‘z ichiga oladi.

oYoshlar orasida vatanparvarlikni shakllantirish uchun ta’lim tizimi va ommaviy axborot vositalarining ahamiyati ortib bormoqda.

25-Mart, 2025-yil

2. Ta’lim tizimining vatanparvarlik tarbiyasidagi o‘rni

oMaktab va oliy ta’lim muassasalarida milliy qadriyatlarni o‘rgatish bo‘yicha olib borilayotgan ishlar samaradorligi aniqlandi.

oSotsiologik so‘rov natijalari shuni ko‘rsatdiki, talabalar vatanparvarlikni asosan ta’lim jarayonida shakllantirishini ta’kidlaganlar. Shu sababli, dars jarayonlarida milliy g‘ururni rivojlantirishga alohida e’tibor berish lozimligi aniqlandi.

3. Axborot maydonida vatanparvarlik targ‘iboti

oIjtimoiy tarmoqlar va OAV (ommaviy axborot vositalari) orqali vatanparvarlik targ‘ib qilinishi yoshlar ongiga kuchli ta’sir ko‘rsatmoqda.

oMedia materiallar orqali vatanparvarlikni ilgari surish samarali usullardan biri bo‘lib, ayniqsa, video kontent va bloglar yoshlarga ta’sirchan bo‘lishi kuzatildi.

4. Sport va madaniyatning vatanparvarlikni shakllantirishdagi roli

oSport musobaqalarida mamlakat sharafini himoya qilish yoshlar orasida vatanparvarlik hissini kuchaytirishi aniqlangan.

oMilliy an’analar va madaniy merosni asrab-avaylash orqali vatanparvarlikni shakllantirish bo‘yicha samarali loyihalar ishlab chiqilgan.

5. Xulosa va tavsiyalar

oVatanparvarlik tarbiyasini kuchaytirish uchun ta’lim dasturlariga zamonaviy yondashuvlarni joriy etish zarur.

oInternet va ijtimoiy tarmoqlarda milliy qadriyatlarni keng targ‘ib qilish mexanizmlarini ishlab chiqish lozim.

oDavlat va jamoat tashkilotlari vatanparvarlikni targ‘ib qilishda hamkorlikni kuchaytirishi zarur.

Ushbu natijalar zamonaviy jamiyatda vatanparvarlikni rivojlantirish yo‘nalishida ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Zamonaviy jamiyatda vatanparvarlikning o‘rni va ahamiyati tobora ortib borayotgani ushbu tadqiqot natijalari orqali tasdiqlandi. Vatanparvarlik nafaqat davlat siyosati va ta’lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biri, balki jamiyatning har bir a‘zosi uchun muhim ma’naviy-axloqiy qadriyat sifatida ham namoyon bo‘lmoqda.

Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, globallashtirish jarayoni yoshlarning vatanparvarlik qarashlariga ikki tomonlama ta’sir ko‘rsatmoqda. Bir tomondan, xalqaro axborot oqimi tufayli milliy g‘oya va qadriyatlarning zaiflashishi xavfi mavjud. Boshqa tomondan esa, zamonaviy texnologiyalar va OAV orqali vatanparvarlikni shakllantirishning yangi samarali usullari paydo bo‘lmoqda. Shu bois, vatanparvarlikni tarbiyalashda an’anaviy yondashuvlarni zamonaviy metodlar bilan uyg‘unlashtirish zarur.

Ta’lim tizimi vatanparvarlik tarbiyasining asosiy maydonlaridan biri ekanligi tasdiqlandi. O‘tkazilgan so‘rov natijalariga ko‘ra, talabalar va o‘quvchilar milliy g‘ururni shakllantirish jarayonida tarixiy shaxslar, milliy an’analar va davlat ramzlari haqida yetarli bilimga ega bo‘lishlari lozimligini ta’kidlaganlar. Shu sababli, o‘quv dasturlariga vatanparvarlikka oid fanlar yoki maxsus kurslar kiritish masalasi dolzarb bo‘lib qolmoqda.

25-Mart, 2025-yil

Ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari vatanparvarlikni shakllantirishda kuchli vosita ekanligi aniqlangan. Yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan axborot olish darajasi yuqori bo‘lgani sababli, milliy g‘oyalarni ilgari surishda raqamli platformalar imkoniyatlaridan keng foydalanish muhim. Shu nuqtai nazardan, davlat va nodavlat tashkilotlari tomonidan patriotik videolar, milliy qadriyatlarni yorituvchi kontentlar tayyorlashga e’tibor qaratish lozim.

Sport va madaniyat sohasi milliy g‘ururni shakllantirishning muhim omillaridan biri ekanligi aniqlandi. Xalqaro sport musobaqalarida yurtimiz sharafiga himoya qilish, madaniy tadbirlar va milliy festivallar orqali vatanparvarlikni rag‘batlantirish ijobiy natijalar berishi kuzatildi. Ayniqsa, sport bilan shug‘ullanayotgan yoshlar orasida o‘z davlatiga nisbatan sadoqat hissi kuchliroq shakllanayotganligi qayd etildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatmoqdaki, vatanparvarlikni shakllantirish va mustahkamlash uchun kompleks yondashuv zarur. Bu jarayonda davlat siyosati, ta’lim tizimi, OAV, sport va madaniyat sohasi bir-biri bilan uzviy bog‘liq holda ishlashi lozim. Ayniqsa, yosh avlod ongiga vatanparvarlikni singdirishda interaktiv o‘qitish metodlari, raqamli texnologiyalar va zamonaviy kommunikatsiya vositalaridan foydalanish samaradorligini oshiradi.

Kelgusida tadqiqotning yanada chuqurroq davom ettirilishi uchun vatanparvarlik tarbiyasining amaliy natijalari, ijtimoiy loyihalar samaradorligi va xalqaro tajribalar bilan taqqoslash bo‘yicha qo‘shimcha tadqiqotlar o‘tkazish muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, mahalliy va xalqaro ekspertlarning fikrlari asosida vatanparvarlik tarbiyasini rivojlantirishga qaratilgan yangi innovatsion yondashuvlar ishlab chiqilishi zarur.

Zamonaviy jamiyatda vatanparvarlik nafaqat milliy o‘ziga xoslikni saqlash, balki davlat barqarorligi va ijtimoiy taraqqiyotning muhim omili sifatida ham namoyon bo‘lmoqda. Tadqiqot davomida aniqlangan ilmiy dalillar va amaliy kuzatuvlar shuni ko‘rsatdiki, vatanparvarlik tushunchasi globallashtirish sharoitida yanada kengroq mazmunga ega bo‘lib, u faqat vatanini sevishtirish emas, balki uni rivojlantirish, xalq manfaatlarini yo‘lida fidokorona xizmat qilish, madaniy merosni asrab-avaylash kabi jihatlarni ham o‘z ichiga oladi. Vatanparvarlikni shakllantirishda ta’lim tizimining o‘rni beqiyos. Milliy g‘ururni rivojlantirish uchun o‘quv jarayonida tarix, milliy qadriyatlar, huquqiy ong va fuqarolik mas’uliyatiga oid bilimlarni chuqurlashtirish zarur. Vatanparvarlikni mustahkamlash maqsadida maktab va oliy ta’lim muassasalarida maxsus o‘quv dasturlari, seminarlar va loyihalarni amalga oshirish tavsiya etiladi. Ommaviy axborot vositalari va raqamli kommunikatsiya vositalari yoshlar ongiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Ijtimoiy tarmoqlarda vatanparvarlikni targ‘ib qiluvchi kontentlarni rivojlantirish, milliy qadriyatlar va tarixiy meros haqida qiziqarli va interaktiv ma’lumotlarni ommalashtirish vatanparvarlik ruhini shakllantirishda samarali usullardan biri bo‘lishi mumkin. Sport va madaniyat sohasi milliy g‘ururni mustahkamlashda kuchli vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda. Xalqaro sport musobaqalari, milliy festivallar va madaniy tadbirlar yosh avlodning o‘z vataniga bo‘lgan sadoqatini oshiradi. Shu sababli, davlat va nodavlat tashkilotlari tomonidan sport va madaniyat sohalarida vatanparvarlik targ‘ibotini kuchaytirish muhim. Globallashtirish

25-Mart, 2025-yil

sharoitida vatanparvarlik tushunchasini zamonaviy kontekstda tahlil qilish zarur. Milliy g‘oyalari va qadriyatlarni zamonaviy texnologiyalar, innovatsion ta’lim usullari va ijtimoiy tarmoqlar yordamida rivojlantirish orqali yoshlar orasida vatanparvarlik ruhini mustahkamlash mumkin. Vatanparvarlik faqat ma’naviy tushuncha bo‘lib qolmay, balki ijtimoiy taraqqiyotning muhim omiliga aylanishi lozim. Yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularni jamoat ishlariga jalb etish, yosh liderlar va vatan ravnaqi yo‘lida xizmat qiluvchi fidoyi kadrlarni tayyorlash muhim vazifalar sirasiga kiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, vatanparvarlik jamiyat taraqqiyotining ajralmas qismi bo‘lib, uni shakllantirish va mustahkamlash tizimli yondashuvni talab etadi. Kelgusida ushbu mavzuni yanada chuqur o‘rganish, vatanparvarlik tarbiyasini rivojlantirishga qaratilgan yangi ta’lim strategiyalarini ishlab chiqish hamda ilmiy-amaliy tadqiqotlar orqali milliy g‘oyalarni targ‘ib qilish istiqbollari dolzarb masalalar qatoriga kiradi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Abduqodirov, A. (2020). Vatanparvarlik tarbiyasining nazariy va metodologik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Alimov, R. (2019). Yoshlar tarbiyasida milliy g‘oya va vatanparvarlikning o‘rni. O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
3. Karimov, I. A. (1999). Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma’naviyat.
4. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023). O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari bazasi.
5. Saidov, A. (2021). Globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash masalalari. Toshkent: O‘zbekiston Fanlar Akademiyasi nashriyoti.
6. Xalilov, M. (2018). Ta’lim tizimida vatanparvarlikni shakllantirishning ilmiy asoslari. O‘zbekiston Pedagogika instituti.
7. Smith, A. (2009). Nationalism: Theory, Ideology, History. Cambridge: Polity Press.
8. Anderson, B. (2006). Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso Books.
9. Gellner, E. (1983). Nations and Nationalism. Oxford: Blackwell.
10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 25-avgustdagi “Yoshlar tarbiyasida vatanparvarlik ruhini shakllantirish to‘g‘risida”gi farmoni.